Din Duminică în Duminică

Un subiect de roman

Primul şi ultimul capitol

Pe peronul unei gări mici, al unui orăşel şi mai mic, e o îmbulzeală de lume neobişnuită. Sunt multe cucoane şi mai ales domnişoare şi mai sunt şi domni gravi, aşa cum sunt de obicei fruntaşii târguşoarelor şi între aceşti domni gravi mai sunt şi unii ceva mai vioi şi aceştia sunt tinerii. Pe când cei bătrâni sau cei în vârstă formează grupuri înţepenite şi vorbesc încet, tinerii trec de la o grupă la alta şi râd şi vorbesc destul de tare, poate chiar prea tare, pentru „momentul solemn" ce se desfăşoară pe peronul micii gări.

Da, e o clipă măreaţă. Se aşteaptă acceleratul ce merge la Bucureşti nu spre a primi pe un ilustru oaspe politic şi nici de-a-l petrece până la gară spre a părăsi micul dar ospitalierul târg, ci de o clipă ceva mai duioasă, deşi nu mai puţin însemnată.

Târgul, aproape tot târguşorul, a petrecut la gară pe d-şoara Magda Ionescu, ce pleacă la Bucureşti spre a se înscrie la Facultatea de litere de acolo. Este prima d-şoară, ce şi-a luat bacalaureatul din târguşorul acesta şi este mai ales prima ce îndrăzneşte să-şi părăsească locul natal şi patriarhal şi se avântă în vâltoarea vieţii universitare şi mai cu seamă a vieţii turburătoare a Bucureştilor...

E desigur acesta un eveniment şi încă unul cu totul neobişnuit. La început, târguşorenii aceştia nici n'au vrut să creadă, că o „fată de condiţie" ar putea să plece singură într'un oraş atât de mare şi să mai urmeze şi cursurile universitare. Aceasta ar fi peste puterile unei fete, fie ea oricât de deşteaptă. Şi Magda, slavă Domnului, era din plin... Nu eşise la bacalaureat printre primii din trei judeţe?...

Şi totuşi svonul, la început înfricat,... începu să prindă un glas ceva mai tărişor, până când el deveni „public" şi deci „confirmat". Dealtfel există pe lumea aceasta o voinţă care să înfrunte până la capăt îndărătnicia unei fete frumoase şi deştepte?...

Ei, şi-acum cei învinşi, în primul rând părinţii—cel din urmă a fost tatăl — au venit cu toţii să urce în acceleratul de Bucureşti pe Magda Ionescu.

Numai pentru descrierea d-şoarei Magda ne-ar trebui un capitol. E de statură mijlocie. Tocmai aşa cum trebue unei fete să nu fie nici lălăe şi nici fâţă. E subţirică, astfel cum ar dori să fie orice doamnă cochetă, bine înţeles însă fără să-şi supue trupul diferitelor torturi chimice şi fizice. E brună. Adică numai ochii îi sunt negri, fiindcă părul, — deşi nu suntem decât într'un orăşel „nereşedinţă de judeţ",—îl bănuiţi „că nu poate fi decât blond-cânepiu"... Faţa ovală se bucură şi din profil de o minunată împărţire a ei, în care nasul cu nări ce se dilată, ca ale unui cal de soi, demonstrează cea mai pură rasă dacoromană. Mâini? Picioare? Cum vreţi să fie altfel decât subţiri deşi plinuţe, bune să servească de manechine mănuşarilor şi pantofarilor!...

Alături de d-şoara Magda, ceva mai scurtuţă şi bine înţeles ceva mai plinuţă, cu toate ceaiurile ce le ia fără zahăr, d-na Magdalena Ionescu, mama viitoarei studente, deşi cu ochii umezi, mamele plâng şi la măritişul fetelor lor, are totuşi în figura ei ceva împunător! Îşi dă seama de marele eveniment, la care şi d-na participă cu o bună ...părticică de celebritate. Abea răspunde cu câte un cuvânt cucoanelor prietene şi celor necunoscute ce o înconjoară şi o privesc aproape mai toate cu ochi geloşi. Dealtfel toată atenţia ei e asupra Magdei, căreia îi cercetează cu deamănuntul îmbrăcămintea.

— Vezi, mamă, că te-ai strâns prea tare cu fularul şi-ţi „congestionează" faţa...

— Ba-i foarte bine cum este, îi răspunde Magda nervoasă.

— Pune-ţi puţină pudră pe nas că luceşte... îi mai şopteşte d-na Ionescu.

Magda scoase un of! şi se uită în susul liniilor, doar o sosi trenul salvator! Ce plicticoasă mamă mai are şi mai ales ridicolă... Noroc că nu mergea ea cu dânsa la Bucureşti s'o compromită, ci ta-su, care-i persoană destul de bine şi rezervată.

In acest timp un tânăr îmbujorat la faţă şi de răcoarea toamnei şi de emoţia momentului, îi prezintă o jerbă de trandafiri roşii...

— Sunt ultimii din grădina noastră, te rog să-i primeşti...

— Bravo!... se auziră câteva glasuri...

Despărţire şi fără flori?... Şi totuşi nimeni în afară de dânsul nu se gândise.

Magda îi mulţumi din vârful buzelor şi cu ochii închişi:

— Mă voi gândi la d-ta tot timpul în tren!... iar în gând îşi spuse... „ încă un flirt ridicol de provincie, de care scap"..

Dar trenul sosi în gară tocmai când lumea uitase de el şi înconjurase grupul eroilor, alcătuit din Magda, Magdalena şi Cristofor Ionescu.

Peronul se cutremură şi însfârşit primul fior al despărţirii, şi mai cu seamă al necunoscutului, cutremură şi pe Magda...

Mulţimea de pe peron începu să se agite... Glasurile se transformară în ţipete... Mama şi fata se sărutară, apoi veni rândul şi celorlalte cucoane. Numai d. Cristofor protestă:

— Isprăviţi odată că pierdem trenul.

Intr'adevăr un conductor strigă:

— Poftiţi în vagoane, d-lor!

Magda sări uşoară pe trepte. In urma ei fură asvârlite trei geamantane de piele... După ele însfârşit se urcă şi Cristofor Ionescu. El singurul care până atunci stătuse tăcut, mormăia ceva şi privea duşmănos pe cei de pe peron... Apoi deodată un strigăt unanim împreună toate vocile de pe peron. Magda apăruse la fereastră.

— La revedere! Succes! Succes.!..

Şi trenul a plecat cu iluziile d-şoarei Magda, viitoarea profesoară, de ce nu şi... universitară?!...

Abea acum pe d-na Ionescu, deşi se simţea mândră de manifestaţia făcută fiicei sale, o podidi un plâns sgomotos şi de părere de rău şi de părere de bine...

— Aşa, dragă, să se ducă în lume, să trăiască, iar nu să-şi încătuşeze tinereţele într'o ocnă!...

. . . . . .

Cât a trecut de la acest eveniment demn de amintire, de la acest eveniment, care a dat târg'şorenilor mai multă încredere în ei şi deci şi mai multă mândrie? Un an şi jumătate?... Poate şi mai puţin... şi iarăşi un eveniment tot atât de însemnat i-a adunat pe acelaş peron.

Numai că e iarnă acum şi gara îmbrăcată în alb... Liniile sunt înfundate în zăpadă şi peronul abea curăţit de ea... Aceeaş mulţime, mai puţin autorităţile, d. Cristofor Ionescu e acum în opoziţie, aşteaptă acelaş accelerat, de rândul acesta trebuind să sosească de la Bucureşti.

E frig, dar în sufletul celor ce aşteaptă e şi mai frig. Tremură cu toţi deşi sunt bine îmbrăcaţi şi încotoşmaţi.

E o tăcere apăsătoare şi cum începe să cadă iar zăpadă; e atâta linişte, încât se aude cum foşnesc fulgii prin aer.

Doamna Magdalena, înconjurată de prietenele ei cele mai bune, formează un grup negru Doamna are obrazul acoperit cu crepuri cernite... Din când în când silueta ei neagră e zguduită de un tremur aprig şi nişte scâncete reţinute sfâşie a jale mare tăcerea peronului...

— Dar ce s'a întâmplat d-nei Ionescu? întrebă un domn grăsuţ ce purta prinsă în curele o servietă şi mai dolofană... Curiosul e un comis-voiajor.

— O nenorocire, o mare nenorocire!... răspunse un târg'şorean şi oftă... „Aşa ceva nu i s'a mai întâmplat „oraşului" nostru !"

Cum comis-voiajorul băgă însfârşit de seamă că d-na Magdalena e în doliu mare, întrebă mai sfios:

— Nu cumva a murit d. Cristofie?...

— Mai rău.

— Cum ar putea să fie mai rău ? mai întrebă comisionarul, curios ca toţi confraţii săi...

— D-şoara Magda, îi suflă încet târg'şoreanul.

— A murit?!...

— Mai rău.

— Ce poate fi mai rău decât moartea? întreba şi mai curios comisul.

— S'a sinucis.

Comis-voiajorului îi scăpă servieta din mână.

— Şi de ce mă rog?... Am auzit că era studentă... A căzut la vreun examen?... Profesorii ăştia n'au un pic de inimă...

— Nu, nu...

Comisionarul era tocmai pornit pe încă o întrebare desluşitoare, când îşi aduse aminte de o scurtă „întâmplare din Capitală" pe care a citit-o în „Universul" în cafeneaua „High-Life" din centrul... oraşului... Acolo era vorba de sinuciderea cu luminal al unei studente. Pricina: **„o decepţie sentimentală".**

Ingrijorat, comis-voiajorul îşi ridică servieta-geamantan şi oftă din adâncuri:

— Bieţii părinţi!... Numai tată să nu fii şi se gândi la cele două fete ale sale, studente şi dânsele... „Noroc, că stăm şi noi la Bucureşti" îşi mai spuse cu oarecare asigurare şi se băgă în restaurant să bea un ceai, ca să-şi mai vină în fire.

Dar o maşină înaltă, cât casa cea mai mare din târg şi cu un coş mic ca o lulea, intră înţurţurată în gară târând în urma ei un şir de vagoane lungi. Toată mulţimea tăcută de pe peron icni odată şi fugi spre coada trenului. In ultimul vagon de marfă apăru în uşa întredeschisă figura osoasă şi duşmănoasă a d-lui Cristofor Ionescu.

Cum îl văzu doamna Magdalena, se opri pe loc şi zise prietenelor cu glas tare:

— Il vedeţi?!... El a dus-o, el mi-a adus-o!... Ambiţia lui mi-a mâncat fata... Parcă nu se putea mărita şi bacalaureată!... Dar el... O vrea profesoară universitară!...

Şi-un plâns nereţinut de rândul acesta, de om primitiv, sfâşie larma ce cuprinse peronul la vederea vagonului mortuar.

. . . . . .

Ceea ce s'a citit aci, n'a fost decât primul şi ultimul capitol al unui roman nescris.

Scriitorul acestei povestiri a lăsat la închipuirea cetitorilor să complecteze „viaţa romanţată a d-şoarei Magda Ionescu". De altfel ziarele, dând zilnic întâmplări de acest fel, le vor da multă ajutorare şi astfel nu vor avea nevoe să facă sforţări prea mari de imaginaţie.

Aşa dar, ca la un joc de cuvinte, complectaţi... Nu va fi lipsit de interes.

MIHAIL SORBUL

PEISAJ

Coline urcă line sub stânca de calcar
Pe care par măgarii vechi pietre de hotar
Incremeniţi când cată spre şipotul din vale
Unde cadâne suie cu pruncul peste şale.

Fântâna, cu inscripţii ciudate, la răscruci
Aşteaptă'n înserare tot svonul vechi din sat,
Să toarne'n urciore de fier bătrânul sfat,
Ce cântă în răcoarea potecilor de nuci.

Drumeaguri prăfuite duc Turci bătrâni — ca ieri —
Ce vin cu iarna'n faţă, în glas cu primăveri,
Ce trec sub zări de stepă, drumeţi de totdeauna,
Cu veacuri grele'n spate, dar în priviri cu luna —
Agale pe drumeaguri albite de furtuni...

ALEXANDRU COLORIAN

În cântul vechi

In cântu-acesta vechi dorm anii mei,
Dorm reci.
Şi'n cântu-acesta ce-a vrăjit poteci,
Anii mei reci.
— Din somnul lor de frunză îngroşat —
Se desmorţesc, se-abat,
Se scoală unul câte unul anii mei
Inalţi din cât adânc îi subţiază
Şi'n jurul meu pe scaune se-aşează.
Şi cântecul de mult încenuşat
Il ascultam şi eu şi ei.

Cu ochii 'nchişi, cu cearcăne la fel,
Mai ascultăm în veştedul refren
Azurul spălăcit din el
Şi vântul pustiitului polen.
Mai ascultăm stând roată
Şi eu şi ei, răsufletul sonor.
Şi cântul vechi cum tace deodată
Şi anii mei, cu ultimul fior,
Se şterg din locurile lor
Scurgându-se sub frunza îngroşată.

Şi tace visu'n recele iatac
Cu notele ce tac,
Se stinge viaţa de odinioară,
Se culcă în singurătatea ei
Ca o câmpie ninsă de cu seară!

GEORGE GREGORIAN

DIN ALTE VREMURI

Tragica moarte dela Ţuţoara!

Casele de pe malul mării, din Stambul, spoite alb, încă se vedeau, deşi începuse a înopta. Grădinile pline cu flori în mii de culori ce împrejmuiau casele, aruncau mireasma lor, până la corabia ce se legăna pe apă, aşteptând pe Ştefan Rareş, ales domn în locul fratelui său Iliaş care în ambiţia lui după demnităţi mari la Turci, renunţase la tronul Moldovei, trecând la religia lor, luând numele de *Mehmet* şi primind a fi bey al Silistrei.

Atât Iliaş cât şi Ştefan erau fii legitimi ai lui Petru Rareş, mort în 1546 şi îngropat la mânăstirea *Probata*. Marea se întindea larg şi malul ei din Stambul era plin de lume, o îngrămădeală şi o mişcare de furnicar, în care fesurile roşii şi turbanele pestriţe erau nenumărate. Aşteptau sosirea noului domn ca să le arunce bani, obicei ce se făcea de toţi aleşii la domnie, după ce primeau firmanul de urcare pe tron şi porneau spre ţările române.

Vântul îndată ce corabia cu Ştefan Vodă prinse a se pune în mişcare, începe să sufle cu îndârjire şi sub sărutul lui pătimaş, marea se sbârcise de părea pe toată întinderea, aşternut un veştmânt colorat într'un roşverzul, cu pete licărinde. Apoi se făcu întuneric besnă. Vântul acum vuia, marea mugea, iar corabia cu Vodă Ştefan se apleca atât de mult cât p'aci să ia apă. Semn rău, acest Domn nu va fi de folos în ţara unde merge.

In adevăr, Vodă Ştefan cum ajunse şi se sui pe tronul Moldovei (1551) are aceleaşi apucături ca şi fratele său Ilias: Se înconjură de Turci, cu care petrecea în scandalul tutulor. Ca ceva mai mult, obliga pe cei de altă religie să treacă la ortodoxie, cum nu este în obiceiul românesc.

Viaţa lui de corupţie „lua femeile şi fetele boerilor, stricându-le casele".

Lucrul acesta a făcut pe boeri, a se uni cu toţii împotriva lui.

Intr'una din zile Vodă Ştefan, însoţit de şleahta lui de derbedei, în spre înserate, pleacă a petrece la un han din satul Ţuţora. Pe drum, îi apucă o ploaie cu mare furtună.

Urla vijelia. Fulgere repezi spintecau întunericul, descoperind pentru o clipă întinderea nesfârşită, scăldată într'un potop de apă. Apoi întuneric.

Mai mult pe dibuite, Vodă Ştefan cu însoţitorii săi intrară în han. In cârciumă, nu erau decât doi săteni care nu'l cunoscură pe Vodă Ştefan.

Se dete în vorbă cu ei şi asculta când din când cum şuera vântul. Copacii gemeau iar pe ferestre ploaia răpăia furioasă, auzindu-se clicotul băltoacelor şi în depărtare uruituri înăbuşite de tunet. Ce potop, zise Vodă Ştefan, apoi adresându-se celor doi săteni:

— Cum stă câmpul pe aici?

— Rău de tot, se grăbiră a-i răspunde sătenii. Toată vara n'a căzut măcar un strop de ploaie de nu s'a făcut nimic nimic. Şi acum poftim ! Şi pe asta a dat-o D-zeu numai în norocul viţelor, că mureau de foame, săracele, pe câmp.

— Da! răspunse Vodă. Aşa e, atât pentru vite, că oamenii nu mai merită nici aerul pe care-l respiră!

— Da, da! aprobară toţi moţăind din cap.

— Şi la iarnă ce aveţi să faceţi — întrebă iarăşi Vodă.

— Ce-o vrea Dumnezeu şi cu noi.

— Cum?

— Apăi de, în ziua de azi, nu poci face nimic în faţa atâtor furtişaguri, fură dela vlădica pân'la cel ce poartă opinca.

De odată Vodă încruntă din sprâncene şi cade pe gânduri.

Toţi tăceau. Urletul vijeliei înfiora odaia.

— Dar... la urma urmei, zise Vodă Ştefan, viaţa lumei de azi se reazimă pe furtişag. Fiecare la ce-i iese înainte, vitele fură iarba câmpului, ţăranul munca vitelor, bogatul fură pe sărac. Şi pe bogaţi îi fură mulţi, dar noroc că sunt în lume săraci destui.

Şi zicând aşa, se ridică de unde şedea şi, însoţit de sleahta de derbedei, trece în altă odaie unde încep cheful, aşteptând muerile boierilor cu care se înţelesese a veni.

Boierii ţării, care ştiau toate apucăturile lui Vodă şi care se hotărîse a-l ucide, aflând unde este, pornesc spre han...

La răsărit se desluşea o geană de lumină, abia zărită. Luna cobora tot atât de nepăsătoare cum suise. Cerul era limpede şi presărat ici colo cu stropituri de aur. In tăcerea desăvârşită a satului, întreruptă doar de cântul cocoşilor şi lătratul câinilor, boierii cei mari ai Moldovei se întorceau dela hanul din Ţuţoara la casele lor, cu săbiile încă pline de sânge. Ceva mai târziu când geana de lumină dinspre răsărit se făcuse mare, când luna apusese şi luceafărul dimineţii scânteia în tremurături sclipitoare, boerii treziră norodul înştiinţându-l că rău voitorii ţării au ucis pe Domnul lor.

Aşa în anul 1552 a pierit ultimul vlăstar bărbătesc al lui Petru Rareş; iar cronicarul ca să dea simţirea ţării din acea vreme, spune: *...şi s'a coborît certarea lui Dumnezeu pe d'oparte pentru depărtarea lui Iliaş dela credinţa strămoşească, iar pe d'alta pentru nelegiuirile lui Ştefan Vodă Rareş că, şi copacii şi pomii şi viile secase de geruri mari, din timpul acestor domni.*

Col. POPESCU-LUMINA

URÂTA

Iarna nu era aşa de aspră. Ningea de obiceiu molcom, cu fulgi mari, ceasuri lungi. Noi nu mai ştiam ce să facem de bucurie ! Astfel treceau zile după zile.

Urâta şedea la răspântie, acolo unde podul de bârne trecea peste firul înghetat de apă, prelins din munte. Vremea bună o scotea mai des din casa dărăpănată, casă cu un singur ochi de geam îngust şi lung aproape cât deschizătura unei porţi.

Crăpa întotdeauna uşa de lemn roşcat, cojit de vopsea, scoţând un cap cu părul vâlvoiu, cu faţa scorţoasă, cu doi ochi mici, răi la privire. Se uita în toate părţile, descoperindu-ne în mod miraculos, aproape oriunde ne ascundeam. Nu puteam pricepe cum de ştia că suntem ascunşi în pietrărie, sub podul de bârne, în uliţa de departe în vale, de îşi trăgea capul la loc, iar noi tremuram de geaba, aşteptând-o. Aflam cu toţii că atunci când n'o pândeam se ducea după cumpărături sau după lemne. Şi când înaltă, şuie, înfofolită în sdrenţe vişinii, decolorate, o surprindeam undeva, învârteam o horă, răcnind din băerile inimii : „Ptiu ! Urâta ! Piei Urâto!"

Nici nu mai arunca după noi cu pietre. Se plânsese pe la casele noastre, ne ameninţa cu afurisenie, plânsese, ne rugase, căzând în genunchi la mijlocul podului, să-i dăm pace, că altfel ne omoară, dar totul rămăsese zadarnic.

Câte o urechială de acasă nu îndreptase mare lucru. Preotul, în biserică, reuşind să ne adune pe toţi toitănaşii, într'o Duminecă, pusese tot sufletul ca să ne facă să-i dăm pace Urâtei.

... Ptiu! Se uita cruciş, de nu te putei ţine de râs văzând-o! Un neg mare, păros îi crescuse aproape de vârful nasului şi aşa destul de mare pentru faţa-i mică şi boţită. Mâinile-i lungi, când le bălăbănea în aer nu ştiai de sunt lipite de umeri sau nu. Vorbea sâsâit, subţire, tocmai bine ca să pufnim în râs la fiece încercare a ei de a glăsui.

O pândeam. Formasem tabără în regulă. Mergea Urâta cu alaiul după ea, întorcându-se şi dând disperată din mâini, învăţată în cele din urmă cu larma noastră. Unii au tras-o de păr. Alţii îi puneau piedică. I-am aruncat în curte pisici, câini, ştiind că Urâta nu putea să sufere nici un animal. Intr'o noapte au instalat — şi fără ştirea mea — chiar la fereastră, o elice care scotea un şuerat prelung, în vântul tăios, înteţit, de cu ziuă. Nu m'am lăsat însă deloc mai prejos. Ţineam cu orice preţ să dau obolul meu hazului obştesc. Oamenii râdeau şi ei.

— Dă-o naibei ! O fi şi nebună !

*

Intr'o seară mă oprisem singur la podul de bârne. Nu ningea. Vântul tăia aspru obraţii. O lumină slabă lumina lângă fereastra casei Urâtei. Simţeam cum mă furnică o curiozitate ce înfrângea frigul. Poarta era închisă. Gardul, destul de şubred ca să mă pot urca pe el! De mult nimeni nu mai rădea de ea lângă casă. Toţi o pândeau în jos, lângă cârciumă. Ce-o fi făcând Urâta ? — Mâinile mi-erau reci ca ghiaţa. — O fi gătind şi ea ca toate femeile, vreo fiertură sau mănâncă pâine goală ?

Pe coş leşea o dâră groasă de fum.

M'am urcat pe marginea lată a podului. Pe drum nici ţipenie de om. M'am uitat pe geam, înăuntru. Intunecându-se de-abinelea afară, se vedea bine, Urâta şedea în genunchi, cu faţa către un perete. Am deslusit o icoană.

Urâta se ruga.

Lumina candelei juca pe icoană şi juca pe vesmintele negre ale Urâtei. Un fior m'a săgetat. Am văzut-o pe mama, la fel îngenunchiată, dar numai odată, atunci când surioara de o seamă cu mine fusese greu bolnavă. Urâta se ruga ! Dece s'o fi rugând ? Ce o fi vrând să aibă, Urâta ?

Cu cât mă uitam mai mult, cu atât faţa Urâtei care se întoarcea câteodată spre fereastră ca şi cum m'ar fi văzut, era mai albă. Negul păros, de pe nas, dispăruse.

Când n'am mai putut sta şi m'am dat jos de pe bârna lăţită a podului, Iliaş venea în fugă, din sus.

— Am o pisică ! Sst ! Am o pisică. I-o arunc urâtei prin fereastră ! Uite aşa ! Buf ! O să se trezească cu ea ploscon pe masă.

Am tras de el, l-am rugat şi cu mare greutate, s'a îndupleecat să nu spargă geamul.

— Se roagă, i-am spus.

— Cum se roagă, mă? Urâta ? Ţi se pare !

Zicând aşa a aruncat pisica de aproape de gard, drept în uşă.

Uşa par'că n'ar fi fost închisă. O clipă s'a deschis, apoi o mână a închis-o, pisica rămânând înăuntru.

— Pisica e în casă !

— E în casă, am adăugat eu.

Iliaş s'a urcat pe bârna podului. S'a uitat înăuntru.

Eu tremuram alături de el.

— Ce vezi, măi Ilieş ?

Din partea lui nici un răspuns. Abia târziu, îngânat, ca un om căruia nu-i vine să creadă ce spune, am auzit:

— Mângâie pisica !

... Ne-am îndreptat spre casele noastre, înghetaţi, fără să ne mai spunem o vorbă.

Incepuse să fulguiască.

A doua zi, veste a umblat de la un capăt la celălalt al satului: a murit Urâta.

Eu i-am purtat, cu mâinile înghetate, steagul de mort.

Iliaş plângea după ea, între câteva babe, singurele care veniseră la înmormântare.

— Ah ! mângâlase pisica !

ELISABETA HENŢIU

O tragică legendă..

O tragică legendă va fi iubirea noastră,
Vrăjită de-o cobire de pasăre măiastră,
Căci fulgeraţi de-un ţipăt de negre ursitoare
Ne-om preschimba fiinţa în alte forme mute
Şi ni s'o pierde chipul în chipuri trecătoare,
Spre cele patru unghiuri de zări necunoscute...

Vom rătăci prin veacuri în largurile firii,
Arzând în noi în flacări himerele iubirii,
Străini unul de altul, prin holde cu cicoare,
Cu fluturii de-avalma pe pajişti însorite,
Cu gâzele de aur pe margini de răzoare,
Şi cu svoniri de pasări în crânguri adumbrite...

Tu sveltă şi gingaşă cu paşi de balerină
Vei fi privighetoare cu glas de piculină,
Regină cântăreaţă pe'ntinderile toate,
Sau vei fi un luceafăr, ce-o arde'n veci în pară,
In luminiş de stele, ori vei fi'n taină, poate,
O zână prefăcută în chip de căprioară...

Iar eu, în plâns de rouă, din zări fără limanuri,
Voiu creşte'n pâlcuri roşii, în macii de pe lanuri,
Ca inimi sângerate şi-a jertfă răstignite;
Ori poate, în adâncuri de măguri păduroase,
Voiu vieţui'ntr'o stâncă, ce'n igheaburi şi-o trimite
Un clinchet clar de ape sub ramuri vaporoase...

Şi vei veni odată tu, puiu de căprioară,
Cu ochii de safire, cu trup de fragă rară,
Să poposeşti cu-amurgul sub cetena adâncă,
Să bei din raza lunii, ce-o curge'n unde clare,
Dar nu vei şti c'argintul isvorului din stâncă
E sufletu-mi, pe care-l vei soarbe cu'nsetare...

GABRIEL DRAGAN

Câteva cuvinte asupra metodei de predare în învăţământul menajer

Suntem încă în epoca de refacere a metodelor şi directivelor noui ce trebue să dăm şcolii. Vântul împrospătării suflă peste tot: în legislaţie, organizare şi metode de lucru.

Se pare că latura practică a învăţământului tinde să preocupe în mod deosebit atenţia tuturor. Şcoala pentru viaţă de aplicări imediate, nu mai constitue azi o literă moartă, un dicton, ci începe a pătrunde în concepţia actuală a înţelesului modern al şcolii noastre.

Rămaşi în urma altor popoare cari au ştiut să aplice această axiomă pedagogică cu mai multă înţelegere, să căutăm şi noi a da toată însemnătatea ce se cuvine şcolii care nu urmăreşte numai cunoştinţi abstracte, adevăruri substile dar cu aplicări mai îndepărtate, ci şcoalei care organizează viaţa individului, făcându-l să fie realmente un factor util, un membru activ care să trăiască prin propriile lui mijloace o viaţă completă şi înaltă.

Întâmplarea făcând să părăsesc pentru o clipă învăţământul normal unde mi-am format spiritul şi unde am lucrat o bună parte din viaţa mea de profesoară ca conducătoare, să viu în contact cu o şcoală de menaj, pentru care mărturisesc că nu am avut niciodată o simpatie deosebită, şi totuşi nu mi-a trebuit decât un foarte scurt timp ca să înţeleg în alt mod rostul şi valoarea acestor şcoli în preocuparea pentru cultura ţării noastre.

Şcoala de menaj este în adevăr o şcoală vie — este un laborator de practică experimentală în domeniul concret al vieţii. Nu este o întâmplare, nici un capriciu că viaţa de astăzi cere tot mai mult colaborarea tehnicienilor; confort şi civilizaţie nu mai constitue un lux — este însăşi expresia cea mai adequată a vieţii moderne, cu totul alta decât aceea pe care a cunoscut-o generaţia precedentă.

Vor fi pregătite viitoarele absolvente ale şcolilor de menaj pentru a intra în învăţământ, sau vor fi redate societăţii pentru a constitui nuclee de propagandă în favoarea confortului, a tehnicei gospodăreşti, a civilizaţiei în genere ?

Sunt dela început convinsă că aici va fi menirea lor viitoare şi cred că nevoia unor astfel de propagandiste va fi atât de simţită, încât prevăd o popularizare şi o covârşitoare influenţă asupra vieţii căminurilor şi rosturilor noului menajuri.

Astfel fiind, rolul acestor şcoli cu un caracter exclusiv practic şi cu aplicări la viaţă, este dela sine înţeles că direcţia în care vor fi îndrumate va fi deosebită de metoda aplicată în şcolile de cultură generală cu caracter teoretic.

Asupra acestor metode de orientare în învăţământul practic pedagogic mă voiu opri puţin, pentru a face unele observaţiuni critice cu privire la unele procedee de predare ce m'au isbit în deosebi.

Nu cred că este în interesul învăţământului practic menajer ca metoda ce se aplică aici să imite metoda obişnuită consacrată în celelalte şcoli teoretice de învăţământ abstract, pentru motivul foarte simplu că absolventele acestor şcoli vor fi chemate să lucreze în mod practic, fie în propriile lor căminuri ca menajere, fie ca maestre de gospodărie în diferite şcoli, unde vor fi obligate să înveţe nu de pe catedră ca la celelalte specialităţi, ci direct, lucrând, iniţiând în gospodărie.

Deaceea ele nu pot încerca alt mijloc de a învăţa, decât acela care este firesc şi anume de a pune elevele în condiţiile cele mai potrivite spre a putea învăţa lucrând, nu numai a observa cum se lucrează. Viitoarea maestră de gospodărie trebue să fie edificată din şcoală asupra însemnătăţii ce are pentru învăţământul practic menajer aceasta metodă activă în adevăratul ei înţeles.

Deci, nu lecţii în clasă, unde elevele simulează că sunt active, ci lecţii în atelier unde fiecare elevă să poată lucra în acelaş timp cu maestra.

Rolul unei maestre de gospodărie mai mult acesta este, de a stimula propria activitate a elevelor şi a le iniţia, lăsându-le pe ele să lucreze sub conducerea ei şi în acelaş timp cu ea — dându-le ocazia să observe şi să execute în acelaş timp, să se corecteze singure şi să fie corectate. A urmări să deştepte în ele acea dorinţă de a duce la capăt şi a-şi concentra toată puterea lor pentru realizarea unei lucrări care să dea măsura propriilor lor forţe, aceasta este o adevărată şcoală activă şi numai acela care are ocazia să-şi pună la contribuţie toate puterile sale, este capabil să se perfecţioneze.

O astfel de metodă are avantajul că desvoltă în eleve toate funcţiunile lor sufleteşti şi îndemânarea şi uşurinţa de a lucra, iar prin faptul că sunt lăsate singure să execute, lucrarea va fi făcută cu mai mult interes, deoarece fiecare este răspunzătoare de modul cum a lucrat.

Este aici un înalt principiu pedagogic, din nefericire aşa de puţin înţeles. Când interesul este stimulat de obiectul însuşi, atunci forţele individului se întăresc, atenţia, plăcerea se desvoltă, iar oboseala este micşorată. Acest mobil lăuntric este de cea mai mare valoare pedagogică, şi el ar trebui să fie pretutindeni singurul criteriu după care să provocăm la activitate. De ce să îl nesocotim tocmai acolo unde găsim ceea mai favorabilă ocazie de a-l pune în practică !

Pe de altă parte mai satisfacem prin această metodă şi un principiu moral tot atât de însemnat.

Elevele, măsurându-şi adevărata lor valoare prin ceeace sunt în stare să realizeze, vor avea un criteriu mai obiectiv şi mai concret de apreciere. In acelaş timp va fi şi un mijloc sănătos de a le stimula, lipsit de invidia şi acele sentimente dăunătoare cari otrăvesc sufletul în lupta aprigă pentru concurenţă.

Ce binefacere ar fi dacă s'ar putea, pretutindeni în învăţământ, să se poată găsi sistemul de apreciere şi selectionare a elevilor după mijloace aşa de precise ! Şi câte forte s'ar stimula şi câte energii pierdute nu ar da şcoala societăţii când omul s'ar lua la întrecere cu sine şi ar fi judecat şi valorificat după ceeace este în stare să dea, nu după modul cum îl judecă şi vor să-l aprecieze alţii !

Vor fi desigur greutăţi de început, vor fi prejudecăţi de înlăturat — se va spune că lecţiile ţinute în aceste condiţii cer o organizare deosebită a şcoalelor, cer fonduri pentru înzestrarea atelierelor cu ustensilele necesare şi materialul trebuincios pentru experimentare, în sfârşit o grije deosebită în alcătuirea programelor cari ar trebui să fie mult mai simplificate şi adaptate mai ales în vederea unei pregătiri mai mult practică şi mai puţin teoretică. Cer mai presus de toate acea înţelegere a unui spirit nou de muncă devotată făcută de dragul muncii însăşi, nu de dragul unei diplome sau cariere.

Şi pentru acestea toate, este nevoe de o totală şi adâncă pătrundere a realităţilor. Nu numai lucruri de decor, nu numai săli elegante şi cochete în care să simţi parfumul celei mai desăvârşite curăţenii, ci ateliere îndestulate cu mese individuale, cu obiecte şi ustensile suficiente, ca fiecare elevă să aibă tot ce-i trebue ca să înveţe lucrând; apoi eleve convinse că au venit să se formeze prin munca pe care o îndeplinesc în mod susţinut şi sistematic, căci arta gospodăriei nu se poate învăţa în săli de clase, privind ceeace alţii fac, oricât s'ar strădui să ia note şi să reproducă cele văzute. Nu se poate nimic mai greşit în metodica învăţământului gospodăriei, decât acest sistem imprumutat dela şcolile de învăţământ teoretic.

Să părăsim clasele când este vorba de a învăţa cum trebuesc ţinute lecţiile de gospodărie şi să intrăm în ateliere, să lucrăm împreună cu elevele şi să le ajutăm să înveţe prin propriul lor exerciţiu. Numai aşa şcolile de menaj se vor putea identifica cu adevărata lor menire, iar viitoarele maestre de gospodărie sau gospodine vor fi utile în locul unde vor fi chemate să activeze, pentru că vor fi pătrunse de acest adevăr că orice muncă nu se poate învăţa decât lucrând.

EL. FILIPIDESCU
Prof. de pedagogie